
Tamka

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Powiśle Śródmieście Północne

Atrybuty: Nazwy własne Nazwy geograficzne Nazwy krajów, dzielnic, regionów (choronimy)

Rok utworzenia nazwy: 1743

Opis

Tamka - jurydyka założona w 1659 roku na terenach, które królowa Maria Ludwika Gonzaga nadała klasztorowi szarytek. Obejmowała ona głównie tereny skarpy wiślanej (obręb dzisiejszych ulic Tamka - Solec - Czerwonego Krzyża i wąski pas od Tamki - Ordynacka - Warecka - tereny między Moniuszki a Sienkiewicza). Z jej gruntów w 1725 roku wydzielono jurydykę Ordynacka a w 1767 roku została podporządkowana jurysdykcji miejskiej. Dwa lata później resztę gruntów włączono w granice jurydyki Bożydar. Nazwa pochodzi od wałów sypanych w celu umocnienia skarpy a także brzegów rzeki podczas jej wysokiego stanu.

Ciekawostki

Powstała w XIII w. jako trakt z Warszawy do Solca. Zwano ją Drogą do Wisły, Do Sierot Idącą lub Glinkami. W latach 1659-1794 była główną drogą jurydyki klasztornej szarytek o nazwie Tamka Kałęczyn. Ulica prowadziła również do innych jurydyk: Aleksandria i Ordynacka, stanowiąc niejako granicę pomiędzy nimi. W 1784 stały tu 2 domy murowane i 40 drewnianych. Pod koniec wieku ulicę wybrukowano od Solca do Kopernika. W 1818-29 ulicę zabudowano kamienicami. W 1836-43 działała tu pierwsza w Warszawie fabryka wyrobów gumowych Wemmera. W 1944 większość zabudowy została zniszczona.

Stan obecny:

Nr 1: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Budynek powstał dla Muzeum Przemysłu Ludowego w latach 20 XX w. wg proj. T. Wiśniowskiego.

Nr 4a: Kościół św. Teresy Od Dzieciątka Jezus. Powstał w latach 20 XX w. wg proj. K. Jakimowicza. Jeden z dwóch kościołów w Warszawie pod tym wezwaniem (drugi na Włochach). W czasie powstania

został pośpiesznie opuszczony, ale przetrwał. Po wojnie księża wrócili do kościoła. Obecnie odbywa się tu sporo koncertów organowych.

Nr 5: Dom Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych Izby Lekarskiej. Powstał w 1934 wg proj. Bohdana Pniewskiego.

Osiedle Solec. Powstało w latach 60 wg proj. Zygmunta Stępińskiego.

Nr 31: Blok mieszkalny.

~ Kamienica. Zniszczona w czasie okupacji. Tu urodził się Jerzy Iwanow-Szajnowicz (1911-1943) - działacz ruchu oporu, słynny "agent nr 1".

Nr 35: Kościół pw. Św. Kazimierza. Powstał w 1699.

Klasztor Szarytek. Klasztor Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo pw. Św. Kazimierza. Klasztor założono w 1659 przez królową Ludwikę Marię Gonzagę jako szpital-przytułek dla sierot. Sam budynek klasztoru powstał w 1750. W 1842 kościół odnowiono wg proj. Henryka Marconiego. Przed wojną działało tu Biuro Informacyjne o Nędzy Wyjątkowej. W 1944 poważnie został zniszczony, odbudowany w 1949-56 wg proj. Stanisława Marzyńskiego. Do kompleksu budynków należą:

Spichrz z XVIII w., otynkowany w 1966.

Dworki z XVIII w.

Dom Wychowanic Zakładu św. Kazimierza. Powstał w 1859 wg proj. Franciszka Tournellea. Uszkodzony w 1939 i 1944. Po odbudowie budynek zajęła szkoła podstawowa.

Kapelanka. Oficyna powstała w 1895. Spalona w 1939 i 1944, odbudowana.

Nr 37: kamienica. Przedwojenna. W latach `30 mieszkał tu Jerzy Lefeld (1898-1980) - pianista, kompozytor i pedagog. Był rodowitym warszawiakiem, tu ukończył Instytut Muzyczny, później był wykładowcą gry na fortepianie i czytania partytur orkiestrowych Konserwatorium Muzycznego, gdzie w 1933 roku uzyskał tytuł profesora. Od 1924 roku był cenionym akompaniatorem Polskiego Radia (nagrywał m.in. z Ewą Bandrowską-Turską, Aliną Bolechowską, Januszem Popławskim).

Nr 41: Pałac Gnińskich i zamek Ostrogskich. W 1597 zaczęto budować zamek Ostrogskich, ale budowli nigdy nie ukończono. Zamiast zamku w 1681 postawiono pałac wg proj. Tylmana z Gameraen dla Jana Gnińskiego. Właściwie sam pałac również nigdy nie powstał, a postawiony budynek jest tylko ozdobnym pawilonem kuchennym. W XVIII w. właścicielami byli Zamoyscy. W 1719 odrestaurowany wg proj. Karola Baya. Na przeł. XVIII i XI w. właścicielem pałacu został starosta żmudzki Jan Mikołaj Chodkiewicz. W 1820 budynek kupił sekretarz policji Michał Gajewski, podwyższył go o piętro i umieścił w oficynach koszary. W XIX w. budynek przekształcono dwukrotnie. W 1831 był to szpital wojskowy, w 1836 Dom Zdrowia. Wreszcie w 1859 umieszczono tu Instytut Muzyczny, a potem Warszawskie Konserwatorium Muzyczne. W 1944 został zniszczony, ale odbudowany w latach 1949-54 pod kierownictwem Mieczysława Kuzmy, przywracając pierwotną postać. Dziś mieści się tu Towarzystwo im. Fryderyka Chopina, wraz z jego muzeum.

Obelisk w formie klucza wiolinowego. Rzeźbę wykonał Karol Tchorek.

Mur oporowy. Pozostałość po zamku Ostrogskich, który nigdy nie został skończony, a budowę zaczęto w 1597.

Złota Kaczka. Postawiona tu na pamiątkę starej legendy o złotej kaczmie, która podobno mieszkała w podziemiach zamku Ostrogskich.

Pomnik Zgrupowania KRYBAR.

Nr 43: Kamienica. Powstała w 1870. Piętrowa, 9-cioosiowa z małym, trójkątnym szczytem. Pod koniec XIX w. dobudowano drugie piętro, likwidując szczyt. W latach 70 XX w. wykwaterowano mieszkańców i przeznaczono budynek na potrzeby Towarzystwa im. Chopina. Pod koniec XX w. proponowano postawić tu nowy budynek, ale miłośnicy zabytków oprotestowali pomysł. W 2007 kamienicę rozebrano i stała tu nowy, wysoki budynek, mający zachować fasadę starej kamienicy, tyle że ma być dużo wyższy i nowoczesny.

Nr 49: Blok mieszkalny Spółdzielni Mieszkaniowej Dziennikarzy. Powstał w 1960-1 wg proj. Leszka Klajnerta i Alfreda Przybylskiego. Mieszkała w nim Wanda Chotomska (ur. 1929) - pisarka dla dzieci ("Różowy balonik", "Bajki z 1001 Dobranocy", adaptacja cyklu książeczek o przygodach Martynki), autorka programów radiowych i telewizyjnych (np. cykl dobranocek "Jacek i Agatka").

Data nadania nazwy: 1743 rok
